

Legalizacja pobytu i zatrudnienia na podstawie specustawy z 12 marca 2022 r.

AUTOR: LIDIA MUCHA*

Wojna na Ukrainie doprowadziła do masowego napływu ludności z tego kraju do Polski. Zalegalizowanie pobytu i pracy tak ogromnej liczby osób na starych zasadach sparaliżowałoby urzędy. W związku z tym parlament przyjął ustawę z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, która ma ułatwić legalizację pobytu i zatrudnienia. Jakie rozwiązania przewidują nowe przepisy?

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 i 2 w zw. z art. 1 ust. 1 ustawy (DzU 2022 poz. 583), legalizuje ona z mocy prawa pobyt obywateli Ukrainy na terytorium Polski przez okres 18 miesięcy licząc od 24 lutego 2022 r., jeżeli spełniają oni łącznie następujące warunki:

- 1) wjechali do Polski bezpośrednio po przekroczeniu granicy ukraińsko-polskiej (w momencie wysyłania artykułu do druku trwały prace nad zmianą tej zasady) w okresie od 24 lutego 2022 r. w związku z działaniami wojennymi na terenie Ukrainy albo posiadają Kartę Polaka i wraz z najbliższą rodziną z powodu działań wojennych w Ukrainie przybyli na terytorium Polski w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. oraz
- 2) przybyli do Polski legalnie oraz
- 3) deklarują zamiar pozostania w Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z ustawą, ilekroć w jej treści jest mowa o obywatelu Ukrainy, rozumie się przez to także nieposiadającego obywatelstwa Ukrainy małżonka obywatela Ukrainy, o ile przybył on na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa (art. 1 ust. 2). Oznacza to zatem, że w przypadku małżonka obywatela Ukrainy

nieposiadającego obywatelstwa ukraińskiego, po spełnieniu wskazanych przesłanek jego pobyt także uznaje się za legalny oraz może on podejmować zatrudnienie na zasadach określonych w ustawie, które zostaną przedstawione w dalszej części. W ślad za przyjętym rozwiązaniem, na potrzeby niniejszego artykułu pod pojęciem obywatela Ukrainy także należy rozumieć nieposiadającego obywatelstwa Ukrainy małżonka obywatela Ukrainy.

Rada Ministrów określi datę końcową dla okresu, w którym legalizacja pobytu obywateli Ukrainy na terytorium RP będzie możliwa na warunkach ustawy. Obecnie znana jest wyłącznie data początkowa tego okresu, tj. 24 lutego 2022 r. Okres 18 miesięcy należy liczyć od 24 lutego 2022 r. dla wszystkich wskazanych osób, niezależnie czy przybyli do Polski 24 lutego 2022 r. czy w kolejnych dniach.

Co istotne, wyjazd z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres powyżej 1 miesiąca jest równoznaczny z utratą legalizacji pobytu na wyżej wskazanych zasadach.

Kogo nie dotyczą wyżej wskazane zasady?

Zgodnie z art. 2 ust. 3, opisane zasady legalizacji pobytu nie dotyczą obywateli Ukrainy, którzy:

- 1) posiadają: zezwolenie na pobyt stały lub czasowy, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, status uchodźcy, ochronę uzupełniającą, zgodę na pobyt tolerowany;
- 2) złożyli wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej lub zadeklarowali zamiar złożenia takich wniosków.

Z chwilą wycofania wyżej wskazanych wniosków lub deklaracji o udzielenie ochrony międzynarodowej, wskazane zasady legalizacji pobytu na podstawie ustawy mają zastosowanie do obywatela Ukrainy – oczywiście jeżeli spełnia on wyżej wskazane warunki.

Co jeżeli będzie zbliżał się koniec okresu 18 miesięcy?

Obywatele Ukrainy, którzy legalnie wjechali do Polski bezpośrednio z Ukrainy w okresie od 24 lutego 2022 r. do okresu wskazanego w rozporządzeniu Rady Ministrów i zadeklarowali zamiar pozostania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, mogą wnioskować o zezwolenie na pobyt czasowy, nie wcześniej niż 9 miesięcy od dnia wjazdu, a nie później niż w okresie 18 miesięcy od 24 lutego 2022 r., na warunkach znacząco upraszczających standardową procedurę przewidzianą w ustawie z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach. Zgodnie bowiem z art. 38 ust. 5 ustawy, w postępowaniu o udzielenie takiego zezwolenia nie rozpatruje się innych okoliczności niż te które są wskazane w art. 38 ust. 1 i 4. Z art. 38 ust. 1 wynika, że warunkiem uzyskania zezwolenia na pobyt czasowy jest uznanie pobytu za legalny na podstawie art. 2 ust. 1, tj. ustalenie, że obywatel Ukrainy legalnie wjechał do Polski po bezpośrednim przekroczeniu granicy ukraińsko-polskiej w okresie od 24 lutego 2022 r. do okresu wskazanego w rozporządzeniu Rady Ministrów i zade-

klarował zamiar pozostania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast art. 38 ust. 4 wskazuje na negatywne przesłanki uzasadniające odmowę udzielenia zezwolenia, takie jak:

- 1) względy obronności lub bezpieczeństwa państwa lub ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- 2) wpis danych obywatela Ukrainy do wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany,
- 3) obywatel Ukrainy złożył wniosek o udzielenie zezwolenia z uchybieniem terminu maksymalnego, tj. po upływie 18 miesięcy licząc od 24 lutego 2022 r.

Nadto, zezwolenie takie jest wydawane na okres 3 lat licząc od dnia wydania decyzji. Jest to zatem duże ułatwienie procedury, gdyż zgodnie z przepisami ogólnymi, tj. ustawą z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, uzyskanie zezwolenia na pobyt czasowy jest możliwe, jeżeli cudzoziemiec posiada ku temu cel oraz na okres niezbędny do realizacji celu uzasadniającego pobyt, a który to okres wynosi minimum od 3 miesięcy do maksymalnie 3 lat. Organem właściwym do rozpoznania sprawy o zezwolenie na pobyt czasowy na podstawie ustawy jest wojewoda według miejsca pobytu obywatela Ukrainy na dzień złożenia wniosku.

Z uwagi to, że art. 38 ust. 1 odwołuje się wyłączenie do art. 2 ust. 1, tj. do obywateli Ukrainy, którzy wjechali do Polski bezpośrednio z terytorium Ukrainy i spełniają pozostałe warunki z tego przepisu, zdaje się, że obywatele Ukrainy posiadający Kartę Polaka nie mogą uzyskać zezwolenia na pobyt czasowy na warunkach wynikających z tej ustawy. Art. 38 ust. 1 nie odwołuje się bowiem do art. 2 ust. 2, który reguluje legalność pobytu obywateli Ukrainy posiadających Kartę Polaka.

Przedłużenie pobytu

Ustawa przedłuża ważność dokumentów i pobytu w następującym zakresie:

- 1) jeżeli ostatni dzień okresu pobytu obywatela Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizej krajowej przypada w okresie od 24 lutego 2022 r., okres pobytu na podstawie tej wizej oraz okres ważności tej wizej ulegają przedłużeniu z mocy prawa do 31 grudnia 2022 r.;
- 2) jeżeli ostatni dzień okresu ważności: kart pobytu, polskich dokumentów tożsamości obywatela Ukrainy, dokumentów zgody na pobyt tolerowany – wydanych obywatelom Ukrainy przypada w okresie od 24 lutego 2022 r. – ulega on przedłużeniu z mocy prawa o okres 18 miesięcy;
- 3) w przypadku gdy ostatni dzień dopuszczalnego pobytu obywatela Ukrainy na terytorium Polski na podstawie wizej Schengen wydanej przez polski organ, wizej wydanej przez inne państwo obszaru Schengen, dokumentu pobyтового lub w ramach ruchu bezwizowego, przypada w okresie od 24 lutego 2022 r. a pobyt ten rozpoczął się przed tym dniem, jego pobyt uznaje się za legalny przez okres 18 miesięcy.

Wskazane przepisy mają zatem szczególnie istotne znaczenie dla obywateli Ukrainy, którzy znajdowali się na terenie Rzeczypospolitej Polskiej przed 24 lutego 2022 r. lub nie mają do nich zastosowania wyżej wskazane zasady legalizacji pobytu z mocy prawa na podstawie art. 2 ust. 1 lub art. 1 ust. 2.

Legalizacja zatrudnienia

Ustawa umożliwia podjęcie pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej każdemu obywatelowi Ukrainy, niezależnie od podstawy pobytu, o ile jest to pobyt legalny. W ta-

kim przypadku podmiot zatrudniający ma wyłącznie obowiązek powiadomić w terminie 14 dni od podjęcia pracy przez obywatela Ukrainy powiatowy urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania zatrudniającego o powierzeniu wykonywania pracy temu obywatelowi. Powiadomienia należy dokonać za pośrednictwem systemu teleinformatycznego poprzez stronę internetową pod adresem: praca.gov.pl. W powiadomieniu przekazuje się m.in. informację o rodzaju umowy zawartej pomiędzy podmiotem powierzającym wykonywanie pracy a obywatelem Ukrainy. Oznacza to, że podstawą zatrudnienia nie musi być umowa o pracę, ale także może być to umowa cywilnoprawna (umowa zlecenie lub o dzieło). Jest to znaczące ułatwienie w stosunku do starych przepisów, które w celu zatrudnienia cudzoziemców wymagały zezwolenia na pracę lub złożenia oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi, a podjęcie pracy było możliwe dopiero po uzyskaniu takiego zezwolenia przez pracodawcę lub wpisu oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy do właściwej ewidencji.

Ponadto, każdy obywatel Ukrainy, który legalnie przebywa na terytorium Polski, może zarejestrować się oraz zostać uznany jako osoba bezrobotna albo poszukująca pracy w myśl przepisów ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocii zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Projekt zmieniający ustawę

Z doniesień medialnych oraz informacji przewodniczącego Sejmowej Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych wynika, że zakres podmiotowy ustawy może ulec zmianie poprzez wykreślenie wymogu bezpośredniego przekroczenia granicy ukraińsko-polskiej. Krąg osób objętych ustawą może zatem ulec rozszerzeniu. ■

**radca prawny w kancelarii Ostrowski i Wspólnicy z Torunia*

ZARZĄDZANIE

KADRY

PŁACE

PRACOWNIK SAMORZĄDOWY

4/2022

ROK XII (136)

CENA 60 ZŁ, W TYM VAT

ISSN 2082-6346

JAK ZORGANIZOWAĆ ZESPÓŁ
DS. ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO?

KOLEJNE ZMIANY W POLSKIM ŁADZIE

ODWOŁANIE DYREKTORA SZKOŁY
BEZ WYPOWIEDZENIA